

*Not
13.11.71*

Språkvårdsspalten

Om bit och hors

1

En frågeställare i Vasa har fäst sig vid uttrycket *han var dit*. »Man tänker nog på själva resan till en plats eller ort, då man uttrycker sig så», säger han. — Uttrycket *han var dit* (följt av en närmare upplysning, t. ex. i går, på ett ärende) betyder som frågeställaren menar att personen i fråga har rest eller gått någonstans. Det är att jämföra med uttryck som »han var till stan i fredags». Sådana uttryck är inte felaktiga, men de anses tillhöra samtalsspråk och är inte allmänt brukliga över hela det svenska språkområdet. (Finskpåverkade är de inte — det är omöjligt att säga »hän oli sinne»). En helt annan sak är de uttryck av typen *han är dit* (underförstått: och är där fortfarande), *vart är han?* osv som är vanliga i sydfinländskt lågspråk och ofta uppfattas som typiskt nyländska. Skillnaden mellan dem och *han var dit i går* ligger således i att den »sydfinländska» typen (som ibland kan höras också på andra håll) betecknar att befinna sig någonstans, i den mer allmänt svenska att bege sig till en plats (och återvända).

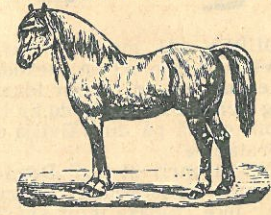
2

Samme frågeställare har fäst sig vid uttrycket *tack vare* i fall som »resultatet blev magert tack vare hans myckna arbete». Han vill byta ut *tack vare* mot *på grund av*. — *Tack vare* betyder ursprungligen »den eller

det må få tack», och trots att uttrycket nu är en stelnad fras har det kvar så mycket av sin gamla betydelse att det inte bör brukas om det »som inte är något att vara tacksam för». Jag håller med frågeställaren om att *på grund av* är ett lämpligt uttryck i citatet.

3

Frågeställaren har fäst sig vid ett åboländskt namn *Horskilsudda* och undrar vad det har för ett ursprung. — Namnet innehåller en första stavelse *hors* som är rätt intressant. I gam-

● På gammal svenska kallades han hors.

mal svenska fanns ordet *hors* »hingst, häst» (samma ord som engelskans *horse*). Riksspråket har det kvar i enkelbeckasinens andra namn, *horsgök*. Det är det egendomliga gnäggande läte som fågeln åstadkommer under flygning som har upphov till namnet. *Kil* finns i åtskilliga namn på smala vikar — från Österbotten kan nämnas t. ex. *Kilen* i Sideby och *Kilen* vid Oravaisfjärden. *Horskilsudda* avser således egentligen att udden legat vid viken *Horskilen* »hingstviken».

Till andra frågor återkommer jag i nästa Språkvårdsspalt.

CARL-ERIC THORS